

3

Vægt bag fælleserklæring
fra 13 fagforbund

4

Den didaktiske faglighed
skal ind i kvalitetsdebat

6

Udlandet
skal inspirere

REVOLUTIONEN ER PÅ VEJ

Det videregående uddannelsessystem skal reformeres på afgørende punkter. Så store er ambitionerne i regeringens kvalitetsudvalg. Og det er ikke nogen trussel – det er et løfte, lyder det fra eneste udvalgsmedlem med rod i professionshøjskoleverdenen.

Indtil for halvandet år siden var Nikolaj Lubanski prorektor på Professionshøjskolen Metropol. Men som medlem af regeringens kvalitetsudvalg præsenteres han nu som repræsentant for erhvervslivet.

For halvandet år siden blev kulturso-ciologen ansat som talentdirektør i Copenhagen Capacity, hovedstadens inve-

steringsfremmeorganisation, der har til opgave at trække flere internationale virksomheder, investeringer og talenter til Danmark. Men der er ingen tvivl om, at den uddannelsesprofessionelle magister i kvalitetsudvalget er castet til at have kik-erten særligt rettet mod UC'erne.

Der er heller ingen tvivl om, at ambitio-

nerne med hensyn til at reformere hele det videregående uddannelsessystem er skyhøje hos ham og hos de andre i kvalitetsudvalget.

“Der er behov for store forandringer, når vi ser på udviklingen. Det er jo histo-rien om en succes. Vi har nået målet om et markant uddannelsesløft i Danmark

>> Artikel fortsat fra forsiden

REVOLUTIONEN ER PÅ VEJ

hurtigere, end vi havde forestillet os. Vi er gået fra, at videregående uddannelse var for de få, til at det nu er for de mange. Nu skal vi så sørge for, at det ikke sker på bekostning af kvaliteten. Derfor kigger vi på fire områder: de organisatoriske og ledelsesmæssige rammer, kravene til de studerendes indsats og tilstedeværelse på uddannelsesstederne, uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse samt selve vilkårene for undervisningen. Nogle af felterne har vi berørt i den første delrapport, fx vejene mellem professionsbacheloruddannelserne og universiteterne, men i anden etape af vores arbejde bliver det de mere direkte kvalitetsparametre, vi skal ind at se på. Selveste arvesølvet”, siger Nikolaj Lubanski.

Flere specialistveje

På et punkt er han enig med resten af udvalget, selv om han godt ved, at det giver dybe panderynker hos flertallet af medarbejderne på professionsuddannelserne:

“Universiteterne og professionshøjskolerne skal indgå i tættere samarbejder, men det giver ingen mening, at UC’erne kæmper så hårdt for at opbygge deres egne forskningsmiljøer fra scratch på områder, hvor vi allerede har meget vel fungerende miljøer på universiteterne. Hvis vi blander det hele sammen, bliver det vanskeligt at fastholde universiteternes plads på de internationale rankinglister, og samtidig øger vi risikoen for, at vi uddanner folk ud af professionsfagene. I stedet skal vi skabe incitamenter til et meget tættere samspil, bl.a. gennem forskningsmidler, der kun kan nås i et samarbejde mellem institutionerne”, mener Nikolaj Lubanski.

Han er i det hele taget optaget af at skabe vilkår, så specialiserede medarbejdere ikke uddanner sig væk fra folkeskolen, daginstitutionen eller sundhedssektoren.

“Vi er ikke gode nok til at tilbyde specialistveje til den folkeskolelærer, der efter 10 år er rasende dygtig til inklusion eller til at udvikle matematikundervisningen i en ny retning. Jeg ser gerne, at der i højere grad undervises på hinandens uddannelser, som vi fx har set det ske på det sociale område og på nogle af sundhedsuddannelserne”, siger Nikolaj Lubanski.

Frygt fylder meget

At værne om undervisningens betydning og kvalitet er et ønske, som Lubanski deler med professionshøjskoleunderviserne. Og han understreger, at regeringens kvalitetsudvalg ikke har intentioner om at pille ved det faglige selvstyre på uddannelsesinstitutionerne.

“Jeg håber tværtimod, at de forskellige profiler for uddannelserne bliver tydeligere, og at institutionerne i fremtiden griber muligheden for at skærpe deres særegne profil i uddannelseslandskabet. Kvalitetsudvalgets opgave er kun at komme med anbefalinger på, hvilke ændringer der kan være med til at løfte kvaliteten, relevansen og sammenhængen i de videregående uddannelser”, siger han.

Endelig håber den tidligere prorektor for Metropol, at medarbejderne på professionshøjskolerne vil bruge deres engagement til at være medudviklere på de reformer, som i hans optik er nødvendige, hvis det videregående uddannelsessystem skal fastholde og hæve kvaliteten:

“Ja, vi skal være mere erhvervsrettede, for ellers får de unge ikke job, og ja, vi skal være indstillet på, at alle komponenter er i spil, forberedelsestid, konfrontationstid, undervisningsformer, det faglige udbud og kravene til både studerende og ansatte. Jeg kan godt forstå, at frygten for forringede ansættelsesvilkår fylder meget, og at det er et vigtigt incitament for underviserne at bevare indflydelsen

på eget arbejde, men nogle gange skal tingene tænkes anderledes. Fx kan vejledning foregå over nettet, eller man kan tænke brugen af studerende ind i sin undervisning osv. Kvalitetsudvalget er ikke en ond trussel, men forhåbentlig en kompetent samarbejdspartner, også for de professionshøjskoleansatte, der kan se det hele lidt udefra og komme med nye forslag til forbedringer”. <<

OM NIKOLAJ LUBANSKI:

Nikolaj Lubanski er talentdirektør hos Copenhagen Capacity, som arbejder for at tiltrække og fastholde internationale investeringer, virksomheder og højtuddannede i Danmark. Herudover er han bl.a. associeret forsker i FAOS (Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier) og i advisory boardet for Frederiksberg Ny Skole.

Fra 2009-2012 var Nikolaj Lubanski prorektor på Metropol med særligt ansvar for forskning og udvikling. Tidligere har han også været direktør for Danmarks Forvaltningshøjskole og for en privat konsulentvirksomhed.

Vægt bag fælleserklæring fra 13 fagforbund

En historisk fælleserklæring fra underviserorganisationerne om uddannelseskvalitet og arbejdsmiljø gør indtryk på professionshøjskolernes rektorer. En evaluering af den måde, tilrettelæggelsen af arbejdstiden foregår på, er aftalt.

“Egentlige forhandlinger om tilrettelæggelse af arbejdstiden skal fortsat ske lokalt, men en tæt dialog mellem ledelsessen og underviserorganisationerne skal være helt central i reformerne af det videregående uddannelsessystem. Rektorkollegiet opfatter fælleserklæringen som et udtryk for, at medarbejderne på professionshøjskolerne både er optaget af at have ordentlige arbejdsvilkår og gerne vil involveres i opgaven med at udvikle vores uddannelser. Og det er vi glade for”.

Ordene kommer fra formanden for Professionshøjskolernes Rektorkollegium og rektor for VIA UC, Harald Mikkelsen.

Allerede inden sommerferien indledte han den tætte dialog på et møde med to af medunderskriverne på den fælleserklæring, som blev resultatet af et historisk møde i DM i maj, der samlede tillidsrepræsentanter for professionshøjskoleunderviserne fra 13 fagforbund.

Fælleserklæringen er undervisernes bud på en identificering af de problemer og udfordringer, som det seneste år uden arbejdstidsaftaler har skabt for medarbejderne på de syv professionshøjskoler.

Men den er samtidig undervisernes indspark i debatten om, hvordan kvaliteten kan blive styrket på uddannelserne.

Som Dorthe Steenberg, næstformand i Dansk Sygeplejeråd, formulerede det i sin optakt på fællesmødet:

“Professionshøjskolerne er et politisk ømtåleligt område, fordi der er så meget fokus på at forandre både arbejdspladserne og uddannelserne. Hvis vi vil præge udviklingen, er det vigtigt at tale samlet og på tværs af fagforbund, geografi og institutioner”.

Evaluering på vej

Hans Beksgaard, der er formand for professionshøjskoleunderviserne i DM, var efter mødet glad for, at de knap 70 fremmødte tillidsrepræsentanter i store træk var så enige.

“Der er ingen knas på linjen, der er udbredt enighed om, hvad der påvirker både rammerne for og indholdet i vores arbejde. Og det er utroligt vigtigt, at vi kan optræde i fællesskab”, understregede han.

Det gør indtryk, at 13 faglige organisationer går sammen og det vil professionshøjskolernes rektorkollegium kvittere for, lover formand Harald Mikkelsen.

Rektorformand Harald Mikkelsen kvitterer da også for, at der er kraft bag en fælles erklæring fra undervisere i 13 faglige organisationer.

“Det gør da indtryk, og derfor indkaldte ledelseskollegiet til møde med det samme. Konkret blev vi enige om, at vi i efteråret skal evaluere, hvordan det går med de nye måder at tilrettelægge arbejdstiden på. De har nu et halvt og et helt år på bagen”, forklarer han. <<

Den didaktiske faglighed skal ind i kvalitetsdebat

Underviserne ved om nogen, hvad uddannelseskvalitet er. Et oplæg fra kvalitetsudvalget under DM Professionshøjskoler skal rette regeringens opmærksomhed mod de væsentligste punkter.

Den output-styring, der har fyldt så meget i diskussionen om kvalitetsløft på de videregående uddannelser, står i skærende kontrast til de parametre, som ifølge underviserne er helt centrale, når man skal diskutere kvalitet, i hvert fald på professionsbacheloruddannelserne.

Det fremgår af et oplæg fra DM Professionshøjskoler eget kvalitetsudvalg, som skal bringe undervisernes perspektiv ind i det arbejde, som regeringens kvalitetsudvalg er i gang med.

En af kræfterne bag oplægget er Mikkelt Høgsbro, lektor på pædagoguddannelsen på UCC og medlem af DM Professionshøjskoler bestyrelse.

“Vi vil spille med, og vi vil bidrage med vores didaktiske faglighed. Og så håber vi, at vi kan påvirke udvalget til at tænke mere i indhold og udvikling og mindre i, at vores professionsbachelor skal kunne få job bagefter. Det skal de efter vores mening nok få, hvis de bare er blevet kvalificeret fagligt og personligt undervejs i uddannelsesforløbet”, siger Mikkelt Høgsbro.

Optaget af samspil

Allerede inden påske kom uddannelseskvalitet for alvor til debat i DM Professionshøjskoler, da 50 tillidsrepræsentanter

samledes til delegeretmøde i Vejle.

Diskussionerne her mandede ud i en lang række bud fra underviserne på, hvad kvalitet i uddannelserne er.

“Det kan muligvis lyde langhåret og ukonkret, at vi er så optaget af samspillet mellem den studerende og underviseren og af at have tiden til at gå i dybden med, hvad der sker og hvorfor, når vi arbejder sammen. Men for os er det præcis her, opmærksomheden skal rettes hen, hvis man for alvor vil løfte kvaliteten. Det er afgørende, at vi kan give vores studerende en løbende og relevant feedback, at vi kan afprøve mangfoldige undervisningsformer og at vi har den nødvendige plads til at diskutere kompleksitet og relationelle spørgsmål. Der er ikke noget så frustrerende som at måtte lukke gode diskussioner, før de rigtigt kommer i gang, bare fordi vi mangler tid, og det sker desværre for tit”, påpeger Mikkelt Høgsbro.

Sandet til i mismod

Hans Beksgaard, der er formand for professionshøjskoleunderviserne i DM, er også fokuseret på, at regeringens kvalitetsudvalg tager udgangspunkt i undervisernes erfaringer.

“Vi er en helt afgørende aktør i det arbejde, så vi forventer at blive lyttet til. Jeg

tror også, at det politiske niveau er klar over, at vores viden og professionalisme skal inddrages. Det vil være meget vanskeligt at gennemføre store krævende uddannelsesreformer, hvis medarbejdergruppen som udgangspunkt er sandet til i mismod, fordi de blot skal efterleve et diktat fra oven”, siger Hans Beksgaard.

Professionshøjskoleunderviserne er, allerede inden reformerne skal implementeres, så hårdt spændt for, at det fx har givet sig udslag i mange langtidssygemeldinger, siger formanden.

“Hvis kvalitetsudvalgets beslutninger også beror på vores indspark, vil det have afgørende betydning for, hvor positiv processen bliver fremadrettet”, siger Hans Beksgaard. <<

FRA DEBATOPLÆGGET

KVALITET ER:

- At uddanne de studerende til at blive selvstændige mennesker og dygtige professionsudøvere, der udvikler autenticitet, autoritet og kritisk sans i forhold til både praksis og teori.
- At underviserne har en bred accept af forskellige professionsidentiteter og er medskabere til professionsidentiteterne.
- At undervisningen baserer sig på professionsforskning.
- At der er tid til fordybelse og til at dvæle ved processer. Også tid til kvantitet – at begå fejl – at starte forfra.
- At underviseren er ansvarlig for forberedelse og ikke blot overtager og kopierer undervisning forberedt af andre.

UDDANNELSESKVALITET SKAL BEDØMMES PÅ:

- At de studerende aktivt medvirker til at skabe deres eget studie- og uddannelsesforløb.
- At der er tid til kvalitativt fagligt feedback på de studerendes faglige arbejder.
- At de studerende reelt prøves i deres professionsfaglige praktiske kunnen.
- At der er tid og ressourcer til faglig og personlig sparring gennem uddannelsen.
- At uddannelsen er et samspil mellem undervisere og studerende, og at den er kontekstafhængig.
- At evalueringer indrettes og varierer, så de indfanger samspil og andre ikke standardiserede situationer.
- At der gives tid til evaluering, og at evaluering inddrages mere aktivt i undervisningen.
- At der er innovativt udviklende rammer for undervisningen og arbejde i mangfoldige rum.

Udlandet skal inspirere

Bevægelsen væk fra kvalitetskontrol og over mod kvalitetssikring er den diskurs, der kendetegner udviklingen i hele Europa, og det er helt afgørende, at Danmark inddrager de internationale erfaringer. Det mener Andreas Rasch, forskningschef på VIA, der også opfordrer regeringens kvalitetsudvalg til at droppe alle tanker om, at universiteterne skal være forskningstunge og professionshøjskolerne alene praksisnære.

Professionshøjskolerne har allerede fuldt blus under mange af de gryder, som regeringens kvalitetsudvalg planlægger at sætte over med udvalgets anden delrapport, der efter planen skal ligge klar til oktober.

Andreas Rasch, der er forskningschef på VIA UC's pædagogisk-socialfaglige højskole, har ladet sig inspirere en del af, hvad der foregår i professionshøjskolemiljøet uden for landegrænserne. Og han opfordrer kvalitetsudvalget til at gøre samspillet mellem underviser og studerende til et helt centralt punkt.

“Selv om vi også herhjemme bør få et klarere blik for, hvad vores studerende får med videre, så siger det for lidt om selve kvaliteten i undervisningen, at vi opstiller rigide kompetencemål. Det er mindst lige så vigtigt, hvordan de studerende oplever bevidstgørelsesprocessen, der gerne skal følge med studierne, hvordan dialogen og samarbejdet fungerer med underviseren – og, ikke mindst, hvordan læringen rodfæster sig hos de studerende. Det skal have særlig opmærksomhed, i en tid hvor man som underviser skal have 200 studerende igennem et fag – og de alle sammen råber på tættere samspil og individuel dialog med deres underviser”, siger Andreas Rasch.

Danmark er på mange fronter to skridt efter udviklingen i både USA og resten

af Europa. Det skal vi vende til en fordel, mener forskningschefen:

“For så kan vi undgå nogle af de fejltagelser, andre har begået. Fx har amerikanske studerende længe lidt under, at man har forsøgt at opstille rigide mål for, hvad de studerende skal kunne, når de forlader studiet.

Det entydige fokus har vist sig ikke at være en farbar vej, fordi det er alt for forsimplet. Til gengæld kan vi bruge deres gode erfaringer med såkaldte “teaching labs”, det vi kalder for det 3. læringsrum, hvor man inviterer rigtige elever ind for at afprøve sine ideer i praksis”.

Forskningen skal i spil

På VIA lykkes det i “varieret omfang”, som Andreas Rasch diplomatisk udtrykker det, at koble forskning, udvikling og uddannelse tæt sammen. En udfordring, han mener bliver en af de helt store fremadrettet:

“Vi kan dokumentere, at vores undervisere er dygtige til at inddrage deres egen viden og forskning i undervisningen, men mindre dygtige til at bruge den, som kollegerne bidrager med. Vi skal arbejde på, at udvekslingen af nyttig viden bliver sat bedre i system og kommer mere i spil”, mener forskningschefen.

I det hele taget er han kritisk over for den skellen mellem universiteternes og

“Vi kan dokumentere, at vores undervisere er dygtige til at inddrage deres egen viden og forskning i undervisningen, men mindre dygtige til at bruge den, som kollegerne bidrager med. Udvekslingen skal sættes bedre i system”, mener Andreas Rasch, forskningschef på VIA.

professionshøjskolernes rolle, som hidtil har præget meldingerne fra regeringens kvalitetsudvalg.

“Det er altså noget sludder at insistere på, at universiteterne er forskningstunge og professionsuddannelserne alene praksisnære. Der er naturligvis forskel på det vidensgrundlag, vi arbejder ud fra, men teorierne og de videnskabelige discipliner er fælles, hvad enten du udvikler lærergerningen og didaktikken, eller du studerer litteraturvidenskab. Vi sender jo ingen ud i praksis på baggrund af uvidenskabelige halvfabrikata.

Vores professionsbachelor har et stærkt teoretisk fundament”, forklarer Andreas Rasch.

Belønning til god undervisning

Også nabolandet Sverige kan kvalitetsudvalget lære noget af. Her har man sat set på at give undervisning højstatus på en helt anden måde, end det er tilfældet i Danmark.

“Så længe der er en større belønning forbundet med at få en artikel publiceret, vil det få de dygtigste og mest ambitiøse undervisere til at gå i den retning. Sådan er det, og det vil være let at gøre den gode undervisning til en mere attraktiv karrierevej, fx ved at belønne de gode eksempler”, mener Andreas Rasch.

Endelig minder han om, at forudsætningen for, at også professionshøjskolerne skal favne de kommende reformer på

fornuftig vis, er ordentlige arbejdsvilkår og en ledelse, der tager ansvar.

“Der er ingen tvivl om, at såvel medarbejdere som ledelse står over for en kæmpe kulturforandring på professionshøjskolerne. Vi skal også på en anderledes kontant vis forholde os til, hvad arbejdsmarkedet efterspørger. Kravene til os forudsætter, at ledelsen planlægger og støtter medarbejderne, så de får ordentlige rammer for at forberede sig og udføre deres arbejde. Der må for alt i verden ikke bare ske mere af det samme: at man blot bliver ved med at fylde flere og flere studerende ind i auditorierne”, pointerer Andreas Rasch. <<

“Det er altså noget sludder at insistere på, at universiteterne er forskningstunge og professionsuddannelserne alene praksisnære. Vi sender jo ingen ud i praksis på baggrund af uvidenskabelige halvfabrikata.”

Andreas Rasch, forskningschef på VIA

Uddannelseskvalitet

Uddannelseskvalitet er sat på dagsordenen gennem regeringens Udvalg for Kvalitet og Relevans.

Temanummeret spiller sammen med det debatoplæg, der er sendt til alle medlemmer af DM Professionshøjskoler i juni med en intention om at brede debatten om uddannelseskvalitet ud til underviserne. Vi vil gerne dreje fokus væk fra outputstyring og hen imod en anerkendelse af, at uddannelseskvalitet skabes i samspillet mellem kvalificerede undervisere og motiverede og engagerede studerende.

Forskningsbegrebet står centralt i debatten om kvalitet af professionsbacheloruddannelserne, hvor forskningschef ved VIA Andreas Rasch Christensen giver sit bud på en indkredsning af, hvilken type forskning han anser for hensigtsmæssig for udviklingen af professionsuddannelsernes kvalitet.

Kvalitetsudvalgets første strukturrapport undlod at give løsningsforslag til de udfordringer, vi står over for i samarbejdet med universiteter om forskning og kandidattilbud til professionsbachelorerne. Nikolaj Lubanski giver som medlem af kvalitetsudvalget sine bud på professionsuddannelsernes særlige rolle. Det bliver spændende at se, om disse synspunkter bliver værdsat i udvalgets arbejde.

Selv om man ikke kan påberåbe sig, at flere ressourcer i sig selv vil føre til højere kvalitet, bliver det mere og mere evident,

at dårlige arbejdsvilkår for underviserne underminerer mulighederne for at levere kvalitet i undervisning og forskning.

DM og de øvrige fagforeninger mener, at udvikling af professionshøjskolernes uddannelser og undervisningsformer må og skal ske med udgangspunkt i undervisernes viden og erfaringer. Og den må og skal ske med udgangspunkt i undervisernes fællesskab. Således blev det også sammenfattet i en fælleserklæring for nylig på en temadag for alle tillidsrepræsentanter på professionshøjskolerne.

Der er brug for en politisk anerkendelse af, at professionshøjskolernes uddannelser er vigtige bidrag til både hele samfundsudviklingen og de konkrete arbejdsmarkeder. Derfor skal de rammer og vilkår, underviserne har, give mulighed for udvikling af kvaliteten af de konkrete undervisningsforløb.

Det er nødvendigt, at ledelserne går i dialog med underviserne og tager ansvar for ordentlige arbejdsforhold med henblik på at forbedre arbejdsmiljø og kvalitet i undervisningen.

Og det er nødvendigt, at ledelserne får opbakning og støtte fra folketing og regering til at skabe tillidsbaseret og inddragende ledelse. Hvis Folketinget og Moderniseringsstyrelsen ønsker en høj kvalitet i undervisningen, må de give ledelserne myndighed til at indgå aftaler om principper for arbejdstilrettelæggelse på professionshøjskolerne.

Færre vil ind på de tre store uddannelser

For andet år i træk oplever professionsuddannelserne et markant fald i ansøgertal.

Såvel pædagog-, som socialrådgiver- og læreruddannelsen har oplevet et markant fald i ansøgertallet i år. Værst står det til hos lærerne, hvor 14 procent færre end i fjor har søgt om optagelse.

Uddannelsesminister Sofie Carsten Nielsen har i forbindelse med offentliggørelsen af tallene forsøgt at udlægge faldet i ansøgertallet som noget positivt.

“Nu er det de mest motiverede, der søger. Jeg tror, det kommer til at gavne uddannelserne og kan føre til et prestigeløft”, sagde uddannelsesministeren bl.a. til BT. Og til samme avis sagde dekan på læreruddannelsen Tove Hvid – med henvisning til de store frafald af studerende på tidligere årgange:

“Det er en god nyhed, at vi optager færre studerende med bedre forudsætninger”.

Hans Beksgaard, DM'ernes formand på professionshøjskoleområdet, synes, det er mere bekymrende, at professionsuddannelserne ikke har været i stand til at markere sig som et mere attraktivt tilbud til unge:

“Jeg er ikke i tvivl om, at den negative udvikling hænger sammen med den negative behandling af lærerprofessionen i overenskomstkonflikten. Der ligger en stor opgave for professionshøjskolerne i at sørge for, at de politiske målsætninger om efteruddannelse af lærere bliver udmøntet i kurser på læreruddannelsen, så uddannelsen kan få en stærkere profil i forhold til folkeskolens udvikling”, siger Hans Beksgaard. <<